

Sieci współpracy i samokształcenia częścią nowego systemu doskonalenia

„Sieci nauczycieli czy dyrektorów i sieci szkół i instytucji są już od kilkunastu lat powszechnie stosowanym rozwiązaniem w zakresie doskonalenia kwalifikacji zawodowych w krajach Europy Zachodniej. Ułatwiają wymianę doświadczeń, poznawanie dobrych rozwiązań praktycznych, generowanie pomysłów, inicjowanie nowych działań, a tym samym rozwój kompetencji skupionych w ich ramach uczestników. Stanowią dobre uzupełnienie innych form doskonalenia nauczycieli, takich jak szkolenia, warsztaty czy spotkania zespołów przedmiotowych” – pisze dr Danuta Elsner, autorka publikacji „Sieć. Mam takie marzenie...”¹.

„Ponadto udział nauczycieli w pracach sieci daje im możliwość stałego kontaktu z osobami, które zmagają się z podobnymi wyzwaniami. Zaś wymiana doświadczeń oraz wspólne poszukiwanie rozwiązywania problemów pozwalają nauczycielom i dyrektorom spojrzeć na określone trudności z różnych perspektyw” – dodaje autorka.

Aktualna popularność sieci w polskim systemie oświaty w istotnym stopniu jest konsekwencją realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół”, którego celem jest

opracowanie założeń nowego systemu doskonalenia nauczycieli. Projektowi systemowemu towarzyszą projekty pilotażowe². W ponad 160 powiatach, w których prowadzony jest pilotaż, organizowane są sieci współpracy i samokształcenia dyrektorów placówek oświatowych i nauczycieli. ■

¹D. Elsner, „Sieć. Mam takie marzenie...”, wyd. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2014

²Działanie 3.5 „Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół” Priorytet III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Nauczyciele pracują w sieci

W ramach pilotażu nowego systemu doskonalenia nauczycieli powstało blisko 800 sieci współpracy i samokształcenia adresowanych do nauczycieli.

– Podstawą udanego działania sieci jest dobrze przeprowadzona diagnoza potrzeb nauczycieli – twierdzi Alicja Sikora, koordynatorka sieci pt. „Wykorzystanie potencjału ucznia – motywowanie z wykorzystaniem metod aktywizujących”¹, która działa od dwóch lat w Krakowie.

Koordynatorka informacje na temat potrzeb nauczycieli uzyskała od osób pełniących funkcje SORE w szkołach, z których wywodzili się uczestnicy sieci, a także od nich samych w czasie pierwszego spotkania, które miało charakter warsztatu diagnostycznego. W efekcie tak przeprowadzonej diagnozy zdecydowano o wyborze tematu, tj. motywowaniu uczniów za pomocą metod aktywizujących w pracy nauczycieli.

Sformułowane zostały cele, które stały się kierunkiem do podejmowanych działań w sieci:

- poszerzenie warsztatu pracy nauczycieli w zakresie technik nauczania oraz metod aktywizujących;
- sukcesywne wdrażanie do praktyki szkolnej nowych metod motywowania uczniów do pracy;
- wypracowanie w zespołach nauczycielskich katalogu sposobów motywowania uczniów, nabycie przez nauczycieli umiejętności właściwego doboru czynników motywujących w zależności od ucznia, sytuacji, kontekstu;
- dostrzeżenie związku pomiędzy motywacją a aktywnym działaniem;
- rozpatrzenie strategii motywacyjnych stosowanych przez nauczycieli².

Nauczyciele zaplanowali warsztaty, lekcje otwarte, zajęcia i konsultacje z ekspertami, a także pracę na platformie internetowej. Zależało im na stworzeniu przestrzeni do wymiany doświadczeń, zdobywania nowej wiedzy, rozwijania strategii uczenia się poprzez pracę z różnymi metodami aktywizującymi i motywującymi uczniów do nauki, a także do realizacji projektów edukacyjnych.

Uczestnicy sieci dzielili się opracowanymi przez siebie materiałami oraz poda-

wali różne źródła, z których korzystają w codziennej pracy dydaktycznej. W ten sposób przygotowali bank dobrych praktyk. Wiele pomysłów miało charakter uniwersalny i mogło być wykorzystywanych na różnych lekcjach przedmiotowych. I tak na przykład, dyskutując na temat neurodydaktycznych podstaw uczenia się, jeden z uczestników opisał swoje doświadczenie z wykorzystaniem metody Harrisa na lekcji matematyki w szkole podstawowej, która polega na rozpoczynaniu lekcji od rysowania przez nauczyciela założonego wcześniej obrazka. Inna z uczestniczek podała przykład organizowania konkursu na koniec lekcji – w formule zbliżonej do telewizyjnego turnieju „Jeden z dziesięciu”.

Kolejną propozycją był bieg ortograficzny z przeszkodami. Nauczyciel uczący informatyki zaproponował natomiast prezentowanie za pomocą rzutnika multimedialnego efektów pracy uczniów. Metoda daje uczniom możliwość pochwalenia się swoim sukcesem, uzyskania zwrotnej informacji nie tylko od nauczyciela, ale także kolegów i koleżanek³.

Zagadnienia związane z motywowaniem uczniów do aktywności w czasie lekcji na różnych przedmiotach zdoinowały wymianę doświadczeń na udostępnionej przez ORE platformie www.doskonaleniewsieci.pl. Wiedzę zdobytą w ten sposób uczestnicy uzupełniali w trakcie spotkań z ekspertami i koordynatorem.

Alicja Sikora i Łukasz Kluz

¹Wystąpienie: Jak zaktywizować nauczycieli do pracy w sieci współpracy i doskonalenia A. Sikora, wygłoszone podczas konferencji Złapani w sieci (21 listopada, Falenty)

²Zasoby sieci – Wykorzystanie potencjału ucznia – motywowanie ucznia z zastosowaniem metod aktywizujących – www.doskonaleniewsieci.pl

³Na podstawie wpisów uczestników sieci Bank dobrych praktyk – forum „Wykorzystanie potencjału ucznia – motywowanie ucznia z zastosowaniem metod aktywizujących” – www.doskonaleniewsieci.pl

Dyrektorzy szkół pracują w sieci

Trudno jest zarządzać szkołą bez wsparcia innych dyrektorów. Wiedzą o tym osoby zgromadzone wokół forum Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty (OSKKO). Ich sieć działa nie tylko jako efektywny generator oraz medium do wymiany myśli, ale również jako narzędzie do konstruowania czy udostępniania gotowych, konkretnych rozwiązań. Uczestnicy sieci OSKKO wypracowują wspólne stanowiska wobec zagadnień, które uznają za ważne z punktu widzenia zarządzania placówką oświatową i tym samym mogą wpływać na decyzje podejmowane przez władze samorządowe lub centralne. Innym przykładem sieci są Kluby Dyrektorów Szkoły Uczącej Się, koordynowane przez Fundację Centrum Edukacji Obywatelskiej. Skupiają się na działaniach związanych z jakością kształcenia i stanowią doskonałe i efektywne forum wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

Obecnie sieci współpracy i samokształcenia dyrektorów placówek oświatowych powstają lokalnie, w powiatach uczestniczących w pilotażu nowego systemu doskonalenia nauczycieli. Ich organizacja skupia się

najczęściej wokół jednego z proponowanych przez ORE tematów:

- rola dyrektora w promocji i budowaniu wizerunku szkoły;
- budowa spójności edukacyjnej (na poziomie powiatu);
- zadania dyrektora w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole;
- pozapedagogiczne obowiązki dyrektora szkoły;
- promocja i budowanie wizerunku szkoły.

Przyglądając się działaniom podejmowanym¹ w ramach tych sieci, widać, że uczestnicy potrzebują przestrzeni do rozmów na temat swojej pracy i wspólnych działań na rzecz spójności zadań edukacyjnych realizowanych na poziomie powiatu. Ten temat zajął między innymi dyrektorzy szkół i przedszkoli, ale również innych placówek oświatowych, czego efektem było:

- zintegrowanie środowiska dyrektorów placówek oświatowych w powiecie;
- wymiana informacji pozwalająca zapewnić ciągłość edukacyjną dla absolwentów poszczególnych typów

szkół (zwłaszcza uczniów kończących gimnazjum);

- stworzenie wspólnego systemu współpracy szkół, przedszkoli i pozostałych placówek oświatowych działających na terenie powiatu.

Jedną z uczestniczek sieci, Aleksandra Leja – dyrektor Gimnazjum nr 4 w Krotoszynie, w taki sposób podsumowała swoje zaangażowanie: „Myślę, że jest to sieć, która dokładnie odpowiada mojemu zapotrzebowaniu na doskonalenie. Kieruję pracą gimnazjum, a sieć zajmowała się między innymi preferencjami gimnazjalistów i doradztwem zawodowym, a w moim przypadku konieczność informowania o możliwościach edukacyjnych młodzieży jest szczególnie potrzebna”².

Jarosław Kordziński

¹Agnieszka Borek, Iwona Konieczny oraz Magdalena Tędziogolska „Analiza danych z powiatowych projektów pilotażowych realizowanych w ramach Działania 3.5.PO KL”

²„Budowa spójności edukacyjnej na poziomie powiatu” – materiał filmowy Ośrodka Rozwoju Edukacji, <https://www.youtube.com/watch?v=JbmvW50NiAc>

Co zrobić, aby sieci skutecznie wspierały nauczycieli

Realizacja projektów pilotażowych nowego systemu doskonalenia nauczycieli poddana została badaniu, z którego wynika szereg istotnych wniosków dotyczących funkcjonowania sieci współpracy i samokształcenia. Na podstawie doświadczeń jednego z powiatów, w którym sieci funkcjonują bardzo dobrze, koordynatorzy określili „czynniki sukcesu”:

- bardzo dobry, zmotywowany koordynator, który ma pomysły, inicjaty-

wę, zachęca ludzi do działania, daje im zadania do wykonania, ale sam też się bardzo angażuje, np. szukając nowych, ciekawych materiałów do dyskusji;

- w sieci są osoby, którym „się chce”, które są bardziej aktywne od innych;
- tematy sieci są dobrze dobrane do potrzeb i zainteresowań jej uczestników;

- koordynator dba o jakość wsparcia – szuka najlepszych ekspertów, podsuwa ciekawe materiały;
- działania prowadzone są zgodnie z ustalonym na początku harmonogramem, co z jednej strony ułatwia działanie sieci, z drugiej pozwala uczestnikom zaplanować swoje zaangażowanie;
- koordynator ma „grupę wsparcia”, jest w stałym kontakcie z innymi

osobami działającymi w obszarze wspomagania szkół.

Jarosław Kordziński

Na podstawie wniosków z Raportu końcowego pt. „Ewaluacja modernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli - projekt System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół”, Coffey International oraz Ośrodek Ewaluacji, Warszawa 2014

Sieci po 2016 r.

Co się zmieni?

Prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia w pilotażu nowego systemu doskonalenia nauczycieli zostało powierzone osobom zatrudnionym przez powiat. W styczniu 2016 r. rolę tę przejmują pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych. Pracownicy tych instytucji już teraz przygotowują się do realizacji nowych zadań. ■